

มองโลกจากความจริง

อีกมุมมองหนึ่งจากประสบการณ์ชีวิตของ"ระพี สาคริก"

หลังกลับจากการเดินทางนำคณะบุคคลไปทัศนศึกษาเพื่อหาความรู้และพัฒนาความคิดในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งมีแกนร่วมกับการพัฒนาอาชีพคนท้องถิ่นที่อำเภอภูเรือจังหวัดเลยเมื่อค่ำวันอาทิตย์ที่ 11 มกราคม 2541 แล้ว

เย็นวันรุ่งขึ้น ลูกสาวได้ชวนผมและภรรยาไปเลี้ยงอาหารค่ำ ณ ห้องอาหารของโรงแรมใหญ่แห่งหนึ่งในย่านถนนสุขุมวิท ก่อนที่จะเข้าไปในโรงแรม มีกระแสจากบางสิ่งชวนให้หุ้ยคยึนมองออกไปยังสภาพบรรยากาศทั่ว ๆ ไป โดยที่พบว่า สองข้างถนนเต็มไปด้วยอาคารคอนกรีตสูงเป็นสิบ ๆ ชั้น จนทำให้รู้สึกเสมือนเป็นตรอกแคบ ๆ

ผมมองเห็นต้นไม้ 5-6 ต้น ยืนอยู่ในสภาพที่ไม่ค่อยจะน่าดูทำให้รู้สึกไม่ได้ว่าคงจะปลูกไว้นานแล้วหากโตไม่ได้ มีต้นสนสูงประมาณ 2 เมตรกว่า ๆ อยู่อีก 4-5 ต้นแต่ไม่ใช่ของจริง ถูกประดับไว้ด้วยไฟราวสีต่าง ๆ ตั้งเรียงเป็นแถวอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ กัน

ชวนให้หวนกลับไปนึกถึงภาพซึ่งตน เคยพบเห็นในบริเวณเดียวกันเมื่อประมาณ 30 กว่าปีมาแล้ว โดยเหตุที่ตนยังจำได้ดีว่า ขณะนั้นหากมีคนพูดถึงย่านถนนสุขุมวิท มักปรากฏภาพให้หลายคนเห็นว่า เป็นบริเวณซึ่งบรรดาคนในระดัับ เศรษฐีและชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำงานตามสถานทูตรวมทั้งบริษัทธุรกิจข้ามชาติพักอาศัยอยู่ ส่วนใหญ่เป็นบ้านหลังโต ๆ ปลูกอยู่ในที่ดินขนาดใหญ่ และมีคังต้นไม้สีเขียวร่มรื่น หากมองไกลออกไปด้านหลังยังมีพื้นที่นาเก่า ๆ หลงเหลือให้เห็นได้เป็นช่วง ๆ

ที่นำมาพูดหาใช้ว่าตนจะยึดติดอยู่กับภาพจากสิ่งเหล่านั้นไม่ หากรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงแม้ช่วงเวลาเพียง 30 กว่าปี ถ้าจะนำมาเปรียบกับชีวิตคน ๆ หนึ่งก็ยังไม่ถึงครึ่ง มาถึงปัจจุบันจึงคงที่รู้สึกไม่ได้ว่า "มันช่างรวดเร็วอย่างไม่น่าเชื่อจริง ๆ" สะท้อนความจริงให้กล่าวได้ว่า "คนที่ท้องถิ่นมีความอยากมากขึ้นอย่างน่าวิตก และจากความจริงยังช่วยให้ออกไปอีกว่า ยิ่งอยากมากก็ยิ่งทุกข์มาก" การฆ่าตัวตายรวมทั้งฆ่ากันตายจึงกำลังจะกลายเป็นเรื่องธรรมดาไปในที่สุด

ความอยากที่เพิ่มมากขึ้นย่อมนำไปสู่การแสวงอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกันไปคามเหตุและผล จึงมีการเน้นใช้อำนาจเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาค่าเงินยิ่งขึ้น ทำให้กล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า คนชาติเดียวกันกำลังทำลายกันเองเพราะความไม่รู้ แทนที่จะหันหน้าเข้ามา หาความเข้าใจกันเพื่อหวังร่วมมือกันทำงานให้เกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

พอเข้าไปนั่งในห้องอาหารของโรงแรมซึ่งให้บริการอาหารแบบที่ฝรั่งเรียกกันว่า"บุฟเฟ่" มีการใช้ชีวิตเลือกักอาหารรับประทานได้อย่างอิสระ มีทั้งอาหารฝรั่ง อาหารไทย อาหารจีนและอาหารญี่ปุ่น และรับประทานได้จนอิ่ม โดยคิดอัตราค่าอาหารเป็นรายคนเท่ากันหมด

ระหว่างนั้นเอง สายตาคมก็มองไปเห็นฝรั่งกลุ่มหนึ่งเดินเรียงกันเป็นแถว เข้านั่งลงยังโต๊ะยาวถัดไปจากโต๊ะที่เรานั่งอยู่ นับได้ 8 คน หรือ 4 คู่ชายหญิง กับเด็กผู้หญิงฝรั่งอีกคนหนึ่งซึ่งอายุราว 6-7 ขวบเห็นจะได้

ภาพที่ชวนให้ผมรู้สึกสนใจจนกระทั่งสะอึกใจหาใช่เป็นเพราะตนมองเห็นคนฝรั่งไม่ เนื่องจากขณะนี้เราก็มมีโอกาสพบฝรั่งเดินตามทีต่าง ๆ ในเมืองไทยจนเกือบบ้านเมืองกระทั่งในชนบทและในป่า ผนังในจอโทรทัศน์และจากหน้าสิ่งพิมพ์สาธารณะซึ่งมีการพูดถึงนักท่องเที่ยว ก็จะมองเห็นภาพฝรั่งโดยอัตโนมัติไปเลย หากหันมามองที่คนไทยนับเป็นส่วนน้อยมาก ส่วนใหญ่จะกลายเป็นคนรับใช้ไปโดยปริยาย ยิ่งเด็ก ๆ ก็จะสะท้อนพฤติกรรมในลักษณะ "แยมือขอเงิน" และกำลังจะสานไปถึงจุด นำเงินไปซื้อยาเสพติดในที่สุด และแล้วก็ต้องรับกรรมจากอำนาจคนชาติเดียวกันซึ่งจ้องออกกฎหมายเพื่อใช้อำนาจ ดักอยู่อีกด้านหนึ่งแล้ว

ผมนั่งมองภาพรวม ๆ จากพฤติกรรมของฝรั่งกลุ่มนี้อย่างคังอกคังใจโดยไม่ได้หุ้ยคยึนอะไรออกมา ร่วมกับการใช้

สมองคิด โดยพยายามนำเอาข้อมูลในหัวใจตัวเอง ซึ่งได้รับจากประสบการณ์ในอดีตเท่าที่ผ่านพ้นมานานพอสมควร

เมื่อกล่าวมาถึงช่วงนี้อาจมีผู้สงสัยว่า เหตุใดผมจึงให้ความสนใจนำภาพดังกล่าวมาคิดอย่างเอาจริงเอาจัง หรือว่า มันมีอะไรสำคัญนักหรือที่ทำให้ผมสะดุดคิดจากภาพฝรั่งกลุ่มนี้ คงต้องสารภาพว่า มันเป็นภาพใหม่ที่สะท้อนความจริงจากสิ่งซึ่งคนไม่เคยมีโอกาสพบเห็นมาก่อน แม้ว่าอายุย่างเข้า 76 ปีแล้ว

นั่นคือ ภายในกลุ่มฝรั่งสามภรรยา 4 คู่ แต่ละคู่จะพบว่า สามี่อุ้มเด็กแดง ๆ อายุประมาณ 1 เดือนเศษ ๆ ไว้ในมือ บ้างก็พาควไบบ่น่า บ้างก็ใช้แขนสองข้างรองรับไว้กับหน้าอก มองดูแล้วทำให้รู้สึกว่าจะแต่ละคนพึงจะได้กันมาใหม่ ๆ ขาและแขนมีลักษณะลึบเล็กและหวั่นไหวอย่างขาดสัดส่วนเสมือนมีอาการขาดอาหาร ผมพยายามมองดูหน้าเด็กเหล่านั้นให้ชัดว่าเป็นคนเอเชียใช้หรือไม่แต่ก็เห็นไม่ชัดเนื่องจากมองในระยะไกล

จนกระทั่งสังเกตเห็นว่ามีหัวหน้าบริการในห้องอาหารเดินไปคุยกับฝรั่งคนหนึ่งในพวกนั้น คนจึงยิ่งสนใจมากขึ้นเนื่องจากคาดเอาไว้ว่าเขาคงจะสอบถามหาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งซึ่งกำลังมองเห็น หากรออีกไม่นานก็น่าจะสอบถามหาข้อเท็จจริงจากบริการคนนั้นได้

หลังจากบริการคนนั้นเดินผละจากฝรั่งผ่านมาทางผม ตนจึงเรียกมาคุยด้วยโดยถามขึ้นว่า คนเหล่านั้นมาจากไหน และได้เด็กเหล่านั้นมาอย่างไร รวมทั้งจะนำไปไหนต่อไปอีก จึงได้ข้อมูลตามที่คาดไว้ไม่ผิด

ฝรั่งกลุ่มนี้มาจากประเทศซึ่งมักเรียกกันว่า "อภิมหาอำนาจที่มีอิทธิพลระดับโลกในทุก ๆ ด้าน" เขาเดินทางเวียตนามและซื้อเด็กเหล่านั้นมาคู่ละคน อีกทั้งยังมีคำชี้แจงต่อไปอีกว่า จะนำไปแจ้งเกิดที่สถานทูตของเขาซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ . เพื่อนำกลับประเทศได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายของเขาเองด้วย

ข้อมูลดังกล่าว มีเรื่องราวคล้ายกันกับสิ่งซึ่งเคยทราบมา เกี่ยวกับการนำคนไทยที่คอยโอกาสออกไปขายแรงงาน รวมทั้งขายบริการทางเพศ เพียงแต่เป็นกระแสเกิดจากอีกด้านหนึ่งเท่านั้นแต่ก็อยู่บนรากฐานเดียวกัน ในเมื่อสังขรณ์ได้ชี้ไว้ได้อย่างชัดเจนว่า การกระจายตามธรรมชาติย่อมมีทั้งสองด้านแม้ เรื่องของชีวิตคนก็เช่นกัน

ขณะนั้น ผมไม่เพียงแต่นั่งมองดูผู้ใหญ่กลุ่มนี้กับเด็กไว้เคียงสาอีก 4 คนซึ่งยังอยู่ในสภาพเป็นทารกตัวแดง ๆ อย่างตึงอืดตั้งใจเท่านั้น แต่ที่ลึกซึ้งกว่าน่าจะได้แก่ความคิดซึ่งมองภาพอย่างรวม ๆ จากจินตนาการที่ไม่ใช่เรื่องลอย ๆ หากเกิดจากรากฐานซึ่งมีข้อมูลของการเปลี่ยนแปลงเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว จากมุกกว้างและมีเหตุมีผลเชื่อมโยงถึงกันหมด

ภาพแรกที่มองเห็นก็คือ หลังจากเด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้นมาทั้งร่างกายและความคิด คงไม่มีโอกาสรู้ได้ว่าใครคือพ่อแม่ที่แท้จริง แม้คนที่ไปนำมาที่อาจไม่ทราบเช่นกัน หรือน้ำทราบก็อาจลืมนไปแล้วเพราะไม่สนใจ และวันหนึ่งข้างหน้าอาจมีบางคนหรือหลายคนถูกนำอาวุธใส่มือแล้วสั่งให้ทวนกลับมาฆ่าพ่อแม่แม่หรือญาติที่แท้จริงของตนในมาตุภูมิของตนเองโดยที่ไม่รู้ก็ได้

ระหว่างที่นั่งพิจารณาใช้ความคิดอยู่นั้น ผมสังเกตเห็นคนอุ้มแต่ละคน บ้างก็นำขึ้นบ่าด้านหนึ่งแล้วใช้อีกมือหนึ่งคอบหลังเบา ๆ บ้างก็เอาขวคนมใส่ปากให้เด็กดูดอย่างตึงอืดตั้งใจ และบ้างก็จับขึ้นยืนบนโต๊ะด้วยขาสองข้างที่ย่องกระแฉ่ง กับอีกด้านหนึ่งก็สังเกตเห็นสีหน้าและสายตาของผู้ใหญ่ซึ่งกระหม่อมยืมย่อง เสมือนกำลังเล่นอยู่กับตุ๊กตาตัวหนึ่ง

หากมองที่รากฐานจิตใจคนบนพื้นฐานสังขรณ์ของความเป็นมนุษย์แล้ว จากรากฐานธรรมชาติก็ทำให้ว่าจะสืบสานมาจากเลือดเนื้อเชื้อไขอย่างแท้จริงไม่ แม้ว่าจะรู้สึกรักและเอ็นดูมากแค่ไหน จึงย่อมจะมีอีกด้านหนึ่งซึ่งถือเป็นของเล่นชิ้นโปรดด้วยไม่มากนักน้อย แต่ในสภาพเช่นนี้น่าจะมีด้านนี้มากกว่าอีกด้านหนึ่ง ดังนั้นภาพที่พบเห็นจะเป็นไปอีกนานแค่ไหนคงบอกได้ยาก

หากสิ่งที่จะขออนุญาตกล่าวต่อไปนี้ทำให้หลายคนรู้สึก ว่า "ผมขาดความสุภาพ" เพราะนำเอาชีวิตคนไปเปรียบ

กับชีวิตสัตว์ ตนก็คงต้องสารภาพผิดโดยดี แต่ก็ไม่ใคร่ขออนุญาตชี้แจงเหตุผลจากรากฐานความคิดตนเอง โดยที่เชื่อว่า ยังมีคนอื่นอีกส่วนหนึ่งซึ่งไม่ได้มองเพียงเปลือกนอก หากผ่านลงไปถึงแก่นแท้ของชีวิตช่วยให้เห็นได้ชัดเจนพอสมควร เพราะไม่มีคติอยู่กับรูปแบบ จึงสามารถหวนกลับมามองเห็นสังขรณ์ของความเป็นคนซึ่งควรจะต้องแตกต่างไปจากสัตว์ได้ถึงความจริงด้วยตนเอง

ผมขออนุญาตกล่าวต่อไปว่า ก่อนที่จะเดินทางออกจากบ้านในเขตจตุจักรซึ่งตนอยู่มานานร่วม 50 ปีจนกระทั่งมีลูกมีหลานซึ่งส่วนใหญ่ก็ยังคงอยู่ด้วยกันมาจนถึงบัดนี้ แม้บางช่วงจะจากกันไปแต่หัวใจเราก็คงไม่ทิ้งกันและกันมาโดยตลอด จนกระทั่งอยู่มาวันหนึ่งมีแรงคลาไจน์ให้เขียนบทความเรื่องหนึ่งชื่อว่า "แต่บ้านที่รักคุณชีวิต" ในขณะที่พบว่าผู้มีอำนาจบางคนคิดใช้อำนาจสั่งให้ย้ายถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่ของชาวบ้านมาแต่ดั้งเดิม สักพักก็กล่าวว่า "เราจะย้ายให้ไปอยู่ในที่ซึ่งดีกว่าแก่ยังไม่ต้องการอีกหรือ" โดยที่ขาดการเอาใจเขามาใส่ใจเราอย่างเห็นได้ชัด

ที่บ้านมีสุนัขขี้มาอยู่อย่างต่อเนื่อง บางครั้งก็มีคนเอามาให้เราก็กินเลี้ยงมันไว้ด้วยความปรารถนา ทำให้พบว่ามันทั้งตัวเมียและตัวผู้ขี้มาด้วยกันเป็นธรรมชาติ ผมจำไม่ค่อยจะได้ว่าตัวไหนชื่ออะไร เพราะโดยทั่ว ๆ ไปคนในบ้านมักตั้งชื่อกันเอาเองสุดแต่ใครจะมีจินตนาการอย่างไร ตัวไหนเข้ามาเคล้าเคลียมากหน่อยก็จะจำได้ง่ายกว่าเป็นธรรมดา

ทุกครั้งที่มีสุนัขขี้ในบ้านคลอคลุก ผมมักจะเฝ้าดูพฤติกรรมจากธรรมชาติของมันและให้ความสนใจที่จะนำมาศึกษาค้นหาเหตุผล จึงพบความจริงว่า ในช่วงแรก ๆ เฒ่าจะนอนให้ลูกคนนอนอย่างใกล้ชิดมาก นอกจากนั้นบางครั้งมันยังไปเลียเลียลูบไล้ไปตามหัวและลำตัวอย่างมีชีวิตชีวาด้วย ทำให้รู้ถึงภาษาธรรมชาติที่เป็นการให้ความรักอย่างลึกซึ้ง แม้พบว่ามันเดินเดินเข้าเข้าไปใกล้ ๆ สายตาของแม่จะจับจ้องมองดูอย่างระแวดระวังอยู่เสมอ บางตัวเมื่อเห็นคนแปลกหน้าเดินผ่านมา แม้กระทั่งสุนัขขี้ด้วยกันเอง มันจะลุกออกมาวิ่งไล่กัด

จนทำให้เกิดแง่คิดจากคนในอดีตก็น่ากลัวว่า "สัตว์หน้าขนไวใจไม่ไค้" แต่ผมก็ยังไม่เชื่อนัก หากมองเห็นความสำคัญของการมองได้สองด้าน น่าจะลงโทษคนมากกว่าสัตว์ แม้สัตว์จะพูดภาษาคนไม่ได้แต่ก็น่าจะมีภาษาร่วมกันได้คือ ภาษาธรรมชาติ ซึ่งคนผู้มีปัญญาน่าจะรู้สึกได้ลึกซึ้งกว่าสัตว์ และรู้ว่าตนควรปฏิบัติอย่างไรก่อนที่จะหลงลงโทษสัตว์มากกว่าตัวเอง

หลังจากคลอคลุกแล้วประมาณ 1 เดือนเศษ ๆ ผมสังเกตพบความจริงว่า เมื่อแม่เห็นลูกเข้ามาใกล้เพื่อต้องการคนนม มันจะเริ่มลูบหนึ่ บางครั้งอาจมีลูกบางตัวไล่ตามแม่ก็จะหันมามัดเอาด้วย แต่ก็ไม่ทำรุนแรงมากนัก ทำให้อ่านได้ว่า คือสัญชาตญาณธรรมชาติซึ่งแม่สุนัขขี้ใช้สอนลูกให้สามารถพึ่งพาตนเองจากการปฏิบัติ เนื่องจากพูดไม่ได้ อย่างคน ดังนั้นหากรู้ได้ถึงธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งน่าจะอยู่เหนือสัตว์โดยที่แสดงออกได้ทั้งการปฏิบัติและการพูด ก็น่าจะสามารถลำดับความสำคัญได้อย่างสอดคล้องกันกับเหตุและผลว่า การปฏิบัติถือเป็นสื่อธรรมชาติที่สำคัญที่สุด"

ในช่วงหลัง ๆ คนมักสะท้อนภาพให้เห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า มีการพูดมากกว่าการปฏิบัติ จึงทำให้สังคมเกิดความสับสนในทุก ๆ เรื่อง แม้แต่ลูกคนซึ่งควรจะต้องอยู่กับอ้อมอกของแม่บังเกิดเกล้า แม้ห่างออกมาอีกหน่อยก็น่าจะอยู่กับคนชาติเดียวกัน กลับจำเป็นต้องพลัดพรากไปตกอยู่ในอ้อมอกคนต่างถิ่นตั้งแต่ยังเป็นทารกพึ่งตนเองไม่ได้

การศึกษาซึ่งประกาศอุดมการณ์ว่าจะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ผู้สมบูรณ์พร้อมทุกด้าน กับการอนุรักษ์ที่ควรจะช่วย ให้แต่ละคนสามารถอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรียิ่งขึ้น กลับทำให้จำต้องกลายเป็นคนไร้ภาษาไปคล้ายสัตว์เลี้ยงมากขึ้น และการพัฒนาซึ่งเชื่อว่าน่าจะช่วยให้ เศรษฐกิจดีขึ้นกลับจำต้องมุ่งทิศทางไปสู่ภาวะล่มสลายเร็วขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ในกรณีนี้มองเห็นความจริงว่า มีชนต่างถิ่นเข้ามาล่าชีวิตเด็กแดง ๆ ภายในห้องฉิ่งไปเลี้ยง จึงให้แง่คิดอย่างสำคัญพอสรุปได้ว่า การที่ในอดีตมีชนต่างชาติเข้ามาแสวงประโยชน์ในค่านิยมทางตรงและทางอ้อม ส่งผลทำลายคุณค่าชีวิตคนท้องถิ่นซึ่งยังคงตกอยู่ในสภาพคือยกกว่าคนอย่างไร้ความหมาย และคนจากชาติเหล่านั้นอีกเช่นกันที่หวนกลับมาเก็บชีวิตคนในสภาพดังกล่าวไปชุบเลี้ยงเพื่อหวังใช้เป็นของเล่นสำหรับระบายอารมณ์ตัวเอง แม้จะรู้สึกว่าคุณมีเมตตามากแค่ไหน แต่มันก็เป็นกระบวนการเมตตาที่ไร้รากฐานจริงของชีวิต หากใครยังพอมีความเป็นมนุษย์อ้อม

ภาพซึ่งเป็นความจริงแล้วหยังรู้ได้

ทำให้อ่านได้ว่า ขณะนี้โลกกำลังหมุนวนมาอยู่ในอีกด้านหนึ่งซึ่งมีทิศทางตกต่ำลงไปเรื่อย ๆ หากใคร-
ปฏิเสธ แม้การพูดกลบเกลื่อนโดยที่คิดว่าจะช่วยให้อัตนุเองอยู่ได้ แทนที่จะกล้าพูดความจริง ย่อมส่งผลเสียหายแก่-
ตัวเอง อีกทั้งยังนำความเสียหายมาสู่รากฐานผู้อื่นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้น

บุคคลใดสร้างเงื่อนโซ่คังกล่าวไว้ควรถือว่าคือ "กรรม" ของบุคคลนั้น ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งมีกระแสนำไปสู่ผล
ผลเสียหายแก่ผู้อื่นย่อมถือเป็น "บาป" จึงกล่าวได้ว่า "บาปและกรรมเป็นสิ่งอยู่ร่วมธรรมชาติเดียวกันก็ช่วยให้ผู้ที่สน-
ใจค้นหาความจริงสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก.